

ΑΤΤΙΚΗ ΣΕ ΚΡΙΣΗ, Συνέδριο Τμήματος Αττικής Συλλόγου Αρχιτεκτόνων (ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ)
Μητροπολιτική Περιοχή της Αττικής: Όψεις της Κρίσης στην Πόλη και την Κατοικία
και οι Αρχιτέκτονες. Μεταλλαγές στις Διαδικασίες Χωρικής Παραγωγής και Σχεδιασμού
20-21-22 Οκτωβρίου 2017, Κτίριο Αβέρωφ, Ε.Μ.Πολυτεχνείο, Πατησίων 42, Αθήνα

Θεματική Ενότητα:

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

“Απαγορεύεται αυστηρώς η είσοδος εις πάντας”. Το κλείσιμο των παιδικών χαρών της Αθήνας, ως μια ακόμα έκφανση της κρίσης.

Γιαλούρη Αλεξάνδρα, Αρχιτέκτων Μηχ. ΕΜΠ
Παπαγεωργίου Ηλίας, Αρχιτέκτων Μηχ. ΕΜΠ

e-mail: al_gialouri@yahoo.gr

e-mail: hlipap@teemail.gr

Σύνοψη

Ανάμεσα σε άλλες πιο έντονες και πιο επώδυνες συνέπειες της κρίσης, το 2014 παρουσιάστηκε και το δυσάρεστο φαινόμενο του κλεισίματος των παιδικών χαρών. Με αφορμή συγκεκριμένο ατύχημα, αποφασίστηκε η απαγόρευση εισόδου σε έναν μεγάλο αριθμό παιδικών χαρών, με στόχο τη συντήρηση και την εναρμόνιση με τις νέες προδιαγραφές ασφαλείας. Η εισήγηση μελετά το φαινόμενο τόσο ως γενικότερο πρόβλημα υποβάθμισης και περιορισμού της προσβασιμότητας στον δημόσιο χώρο, όσο και ως προς τις ιδιαίτερες νομοθετικές ρυθμίσεις που σχετίζονται με αυτό. Μελετώνται ιδιαίτερα οι νέες διαδικασίες πιστοποίησης και ο ρόλος τους στη μορφή των συγκεκριμένων χώρων.

Με αφορμή το συγκεκριμένο θέμα, καταγράφονται, επιπλέον, ορισμένες σκέψεις σχετικά με το δικαίωμα (του παιδιού) στην πόλη, τη φύση του παιχνιδιού, τα σχεδιαστικά ζητήματα που συνδέονται με το είδος των χώρων παιχνιδιού αλλά και τις διαδικασίες ανάθεσης και παραγωγής των συγκεκριμένων χώρων. Η οπτική του χρήστη -παιδιού ή γονέα - που βλέπει τον ζωτικό του χώρο να συρρικνώνεται συμπλέκεται με εκείνη του αρχιτέκτονα που βλέπει το επαγγελματικό του αντικείμενο να υποβαθμίζεται.

Λέξεις κλειδιά

Παιδικές χαρές, νομοθεσία, ασφάλεια, παιχνίδι, ενδιάμεσος χώρος

Κυρίως κείμενο

Η εισήγηση εξετάζει την ποιότητα των παιδικών χαρών και τον τρόπο που η τρέχουσα νομοθεσία καθορίζει τη μορφή τους. Πρόκειται για ένα ζήτημα μικρής κλίμακας, και ίσως όχι τόσο μεγάλης βαρύτητας όσο άλλα προβλήματα που μαστίζουν την Αττική. Αν και μικρής κλίμακας, όμως, το συγκεκριμένο θέμα μπορεί να θεωρηθεί ως βαρόμετρο για άλλα μεγαλύτερης κλίμακας.

Η ποιότητα των παιδικών χαρών είναι ένα διαχρονικό θέμα. Εξ' αιτίας, όμως, συγκεκριμένων γεγονότων και ενεργειών πρόσφατα απέκτησε μια διάσταση που σχετίζεται με την επικαιρότητα. Γι' αυτόν τον λόγο κρίνεται απαραίτητο να παρουσιαστεί ένα σύντομο ιστορικό. Το 2014, με αφορμή ένα ατύχημα στον δήμο Ελληνικού, που προβλήθηκε ιδιαίτερα από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, εμφανίστηκε ένα πρόβλημα που υπέβοσκε επί χρόνια. Το πρόβλημα της ασφάλειας των παιδικών χαρών. Αποκαλύφθηκε πως πράγματι οι παιδικές χαρές υπολείπονταν ως προς την ασφάλεια του εξοπλισμού τους, γεγονός που ήταν ήδη γνωστό αλλά συστηματικά παραβλέπονταν. Πράγματι, τα στατιστικά στοιχεία των περασμένων δεκαετιών ανέφεραν έναν μεγάλο αριθμό ατυχημάτων που οφείλονταν στον κακό σχεδιασμό και την ελλιπή συντήρηση των παιχνιδιών. Το ατύχημα λειτούργησε ως καταλύτης που επιτάχυνε κάποιες διαδικασίες που υποτίθεται θα έδιναν μια λύση στο πρόβλημα.

Οι διαδοχικές ενέργειες της πολιτείας με αφορμή το συγκεκριμένο περιστατικό παρουσιάζουν ενδιαφέρον. Η πρώτη αντίδραση, αμέσως μετά το ατύχημα, θα μπορούσε να συνοψισθεί στη γνωστή φράση “πονάει κεφάλι-κόψει κεφάλι”. Σε πολλές παιδικές χαρές, εμφανίστηκαν ταμπέλες που “απαγόρευαν αυστηρά την είσοδο εις πάντας”, μέχρις ότου οι συγκεκριμένες παιδικές χαρές περνούσαν τη διαδικασία συντήρησης. Επρόκειτο για μια ενέργεια με δυσκολίες στην εφαρμογή της, καθώς η αναγκαιότητα των παιδιών και των γονέων να χρησιμοποιήσουν τις παιδικές χαρές δεν μπορούσε εύκολα να ελεγχθεί. Για αρκετόν καιρό εμφανίζονταν το αστείο θέαμα οι πόρτες των παιδικών χαρών να είναι κλειστές, οι ίδιες οι παιδικές χαρές, όμως, να είναι γεμάτες με παιδιά και συνοδούς που απλά καβάλαγαν τις μάντρες και χρησιμοποιούσαν την παιδική χαρά (Εικόνα 1 και 2). Το κλείσιμο των παιδικών χαρών ήταν μια εύκολη και ανώδυνη λύση που απάλλαζε την πολιτεία από τις ευθύνες της, μετατοπίζοντας την επαναλειτουργία των παιδικών χαρών και άρα την επίλυση του προβλήματος σε ένα ασαφές μέλλον. Σπάνια αναφέρονταν στις πινακίδες ο χρόνος επαναλειτουργίας του χώρου.

Εικόνα 1
Παιδική χαρά Ζαπείου στην Αθήνα. Καλοκαίρι 2014. Η ταμπέλα απαγόρευσης εισόδου, χωρίς να αναφέρεται χρόνος επαναλειτουργίας.

Εικόνα 2
Παιδική χαρά Ζαπείου. Καλοκαίρι 2014. Παρά την απαγόρευση παιδιά και συνοδοί παίζουν κανονικά. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι σακούλες στους κάδους, ένδειξη πως η πολιτεία συνεχίζει και φροντίζει για την καθαριότητα και άρα τη λειτουργία των χώρων.

Οι παιδικές χαρές όφειλαν να περάσουν μια διαδικασία ελέγχου η οποία θα γίνονταν με βάση την πρόσφατα θεσμοθετημένη υπουργική απόφαση 28492/2009 (ΦΕΚ 931 Β 18/5/2009) που αποτελούσε και συνεχίζει να αποτελεί την πρώτη συνολική νομοθεσία σχετικά με τη λειτουργία των παιδικών χαρών. Η νομοθεσία αυτή απέχει πολύ από το να είναι τέλεια, κάτι που θα σχολιαστεί στο δεύτερο μέρος της εισήγησης. Παρόλα αυτά επιχειρεί να οριοθετήσει ζητήματα χωροθέτησης, καταλληλότητας, ασφάλειας, λειτουργίας, συντήρησης και ελέγχου των παιδικών χαρών.

Η συγκεκριμένη υπουργική απόφαση δεν διαχώριζε τις παιδικές χαρές σε καινούριες και υφιστάμενες (παρά μόνο στις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 12). Η παράλειψη αυτή εμφανίστηκε ως πρόβλημα όταν έγινε εμφανές πως ελάχιστες παιδικές χαρές θα μπορούσαν να πιστοποιηθούν. Οι λόγοι ξεπερνούσαν την ασφάλεια του εξοπλισμού. Το υπουργείο εσωτερικών, συνειδητοποιώντας πως η λογική “πονάει κεφάλι-κόψει κεφάλι” μάλλον δεν θα άφηνε παρά ελάχιστες παιδικές χαρές να λειτουργήσουν, εφάρμοσε μια παραλλαγή της που θα μπορούσε να σχηματιστεί με μια αντίστοιχη φράση: “Πονάει κεφάλι -κόψει μαχαίρι”. Με την Απόφαση 27934/2014 (11/7/2014 Α.Π. 27934) και την Εγκύκλιο 44 (7/8/2014 Α.Π.30681) του Υπουργείου Εσωτερικών τροποποιήθηκαν ορισμένα άρθρα της απόφασης του 2009, με τέτοιον τρόπο ώστε το μαχαίρι να μην “κόβει” πολύ καλά: τα κριτήρια αξιολόγησης αμβλύθηκαν και απλοποιήθηκαν. Οι τροποποιήσεις της συγκεκριμένης απόφασης παρουσιάζουν ενδιαφέρον, ειδικά εκείνες που αφορούν στις υφιστάμενες παιδικές χαρές.

Κατ' αρχήν αφαιρέθηκαν τα περισσότερα κριτήρια αξιολόγησης σχετικά με τη χωροθέτηση των παιδικών χαρών, όπως αναφέρονταν στο άρθρο 2. Διατηρήθηκε, σωστά κατά τη γνώμη μας, η απαγόρευση χωροθέτησης δίπλα σε περιοχές που εγκυμονούν κινδύνους, όπως κατολισθήσεις... εστίες μόλυνσεως κλπ (περίπτωση 2.δ.). Αφαιρέθηκαν όμως οι απαγορεύσεις γειτνίασης με χρήσεις που προκαλούν ατμοσφαιρική και ηχητική ρύπανση (2.α), με δρόμο ταχείας κυκλοφορίας ή βαρέων οχημάτων, οι απαιτήσεις ηχοπροστασίας (2.β) η απόσταση από εγκαταστάσεις ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας (2.γ) και αρκετές ακόμα.

Κατά δεύτερον (που μάλιστα αφορά σε όλες τις παιδικές χαρές), η απαίτηση σχεδιασμού της παιδικής χαράς σύμφωνα με τις αρχές αειφόρου σχεδιασμού (όρος από μόνος του όχι ιδιαίτερα σαφής) έγινε ακόμα περισσότερο ασαφής, καθώς αφαιρέθηκε η διευκρινιστική παρένθεση (Άρθρο 3. Παρ. 1) που ενδεικτικά ανέφερε ως παραδείγματα την ύπαρξη ηλικιών φωτιστικών, κάδων ανακύκλωσης, ανακύκλωση νερού για την άρδευση των φυτών κλπ.

Το τρίτο ζήτημα που τροποποιήθηκε έχει σχέση με τον σχεδιασμό. Η παράγραφος 2 του άρθρου 3, που περιέγραφε αρκετά από τα ζητήματα του χωρικού σχεδιασμού, συρρικνώθηκε σε λίγες γραμμές. Προδιαγραφές όπως : επαρκής αριθμός καθισμάτων για τους συνοδούς, βρύση με πόσιμο νερό, σημεία σκίασης προστατευμένα από τον ήλιο και τη βροχή, προσβάσεις σε ΑΜΕΑ καθώς και πολλές άλλες ουσιαστικά παραλείφθηκαν.

Η πιο σημαντική τροποποίηση, όμως, κατά τη γνώμη μας εμφανίζεται στην απαλοιφή μιας φαινομενικά ασήμαντης φράσης στην παράγραφο 6 του άρθρου 3. Η διαγραφείσα φράση έγραφε πως “στην παιδική χαρά πρέπει [...] η σχεδίαση του χώρου να αποσκοπεί στη βέλτιστη σωματική και πνευματική ανάπτυξη και κοινωνικοποίηση των παιδιών”. Η φράση αυτή θα ήταν ίσως ασήμαντη και τυπική αν δεν ήταν η μοναδική σε όλη τη νομοθεσία που σκιαγραφεί οποιοδήποτε ποιοτικό στοιχείο σχετίζεται με τον γενικότερο χαρακτήρα της παιδικής χαράς. Ακόμα και στον ορισμό, στο άρθρο 1, η λέξη ψυχαγωγία αναφέρεται επί τροχάδην: “Παιδική χαρά είναι ο οριοθετημένος υπαίθριος χώρος του ΟΤΑ που προορίζεται για ψυχαγωγία ανηλίκων, χωρίς την επίβλεψη προσωπικού”. (Η διατύπωση προκύπτει μετά την τροποποίηση του 2014).

Ο ορισμός της έννοιας της παιδικής χαράς συμπληρώνεται μόνο από το γεγονός πως “αποτελείται από εξοπλισμό (όργανα-κατασκευές), ο οποίος είναι ειδικά σχεδιασμένος για ατομικό ή ομαδικό παιχνίδι”... “ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια και η υγεία των παιδιών”. Σύμφωνα με τον νομοθέτη, δηλαδή, μια παιδική χαρά είναι ένας χώρος με εξοπλισμό και τίποτε άλλο. Θα μπορούσε να την χαρακτηρίσει κανείς ως μία αποθήκη παιχνιδιών με τις κατάλληλες προδιαγραφές και αποστάσεις μεταξύ τους.

Η νομοθεσία κατά κάποιον τρόπο δεν θέτει επί τάπητος ποιοτικά ζητήματα για τις χωρικές ποιότητες της ίδιας της παιδικής χαράς ούτε για στοιχειώδη θέματα. Τα χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής διαμόρφωσης που κάνουν τον χώρο ενδιαφέροντα, παιγνιώδη που εξάπτουν τη φαντασία, τη δημιουργικότητα τη μάθηση... που δίνουν δυνατότητες συναναστροφής, απόκρισης, κοινωνικότητας, ιδιωτικότητας... δεν αποτελούν ζητούμενα. Εξίσου δεν λαμβάνεται υπ’όψιν ο χρόνος διήμερευσης, η δυνατότητα παραμονής δηλαδή για μεγάλο χρονικό διάστημα σε έναν χώρο.

Σχηματοποιώντας τις παραπάνω ελλείψεις θα λέγαμε πως ο ενδιάμεσος χώρος, “the in-between”, για τον οποίον γράφουν και διδάσκουν ο Χέρμαν Χέρτσμπερχερ ή ο Άλντο βαν Άυκ (Hertzberger 1993 και 2008, Van Eyck 2008), δεν έχει λόγο ύπαρξης. Για τη νομοθεσία, αυτός ο ενδιάμεσος χώρος συνιστά απλώς την κατάλληλη απόσταση ανάμεσα σε δύο παιχνίδια, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΕΛΟΤ για την ασφάλεια. Η προσωπική μας εμπειρία είναι πως αρκετά παιδιά μετά από μια ηλικία, παύουν να έχουν ενδιαφέρον για τα παιχνίδια και βρίσκουν την παιδική χαρά βαρετή. Μάλιστα, σύμφωνα με την τροποποίηση 27934/2014 απαλείφθηκε και η προϋπόθεση διαχωρισμού των ηλικιακών ομάδων, όπως περιγράφονταν στην αρχική νομοθεσία του 2009 (Άρθρο 3 Παρ. 7).

Ίσως αυτά να μοιάζουν είτε απολύτως τυπικά, ως εφαρμογή νομοθεσίας, ή θεωρητικά. Η πραγματικότητα όμως αποδεικνύει το αντίθετο. Τέτοιου είδους ζητήματα, αν παρουσιαστούν με τον κατάλληλο τρόπο γίνονται αντιληπτά ακόμα και από μικρά παιδιά. Προς απόδειξη του παραπάνω ισχυρισμού είναι χρήσιμη και ενδιαφέρουσα η εξιστόρηση του παρακάτω περιστατικού: Το κείμενο αυτό, κατά τη διάρκεια της συγγραφής του και ενώ ήταν ακόμα ημιτελές, διαβάστηκε σε κάποια παιδιά ηλικίας 8 και 9 ετών, ως μια δοκιμή για το αν όσα αναφέρονται γίνονται κατανοητά. Προφανώς η ίδια η νομοθεσία δεν έγινε κατανοητή. Μετά από λίγες διευκρινίσεις όμως τα παιδιά έδειξαν να αντιλαμβάνονται το ζήτημα και να συσχετίζουν τις νομοθετικές διατάξεις με πιο άμεσα σε αυτά ενδιαφέροντα, όπως οι δυνατότητες παιχνιδιού. Μάλιστα, παράλληλα με την ανάγνωση του κειμένου τέθηκαν στα ίδια παιδιά κάποιες χαρακτηριστικές ερωτήσεις. Για παράδειγμα ερωτήθηκαν ποια παιδική χαρά τους αρέσει περισσότερο και γιατί: η παιδική χαρά του Πικιώνη στη Φιλοθέη (Εικόνα 3) ή της πλατείας Αγίου Γεωργίου, μια πρόσφατα κατασκευασμένη παιδική χαρά στο Νέο Ψυχικό, που ο εξοπλισμός της περιορίζεται μόνο σε δυο κούνιες, μία τραμπάλα, μια τσουλήθρα και ένα-δυο ακόμα παιχνίδια χωρίς ιδιαίτερη διαμόρφωση (Εικόνα 4). Απάντησαν πως εκείνη του Πικιώνη ήταν καλύτερη. Ίσως η απάντηση να μοιάζει αυτονόητη αφού η σύγκριση είναι άνιση, αν μη τι άλλο, τουλάχιστον ως προς το μέγεθος των δύο παιδικών χαρών. Το ενδιαφέρον της απάντησης δεν βρίσκεται στην επιλογή καθεαυτή αλλά στους λόγους που διατυπώθηκαν για την τεκμηρίωσή της. Σύμφωνα με τα παιδιά, η παιδική χαρά του Πικιώνη:

- Έχει χώρο για να παίζεις και άλλα παιχνίδια, μπάλα, κυνηγητό κλπ.
- Έχει δέντρα και χώρους για να φας
- Μπορείς να διοργανώσεις εκεί ένα παιδικό πάρτυ
- Έχει τη λιμνούλα για να παίζεις

- Μπορείς να παίξεις κρυφό
- Έχει άμμο για να σκάψεις και μια σκεπή πάνω από το σκάμμα
- Έχει βρύση όχι μόνο για να πίνεις νερό αλλά και για παιχνίδια και για να το ρίχνεις στην άμμο.

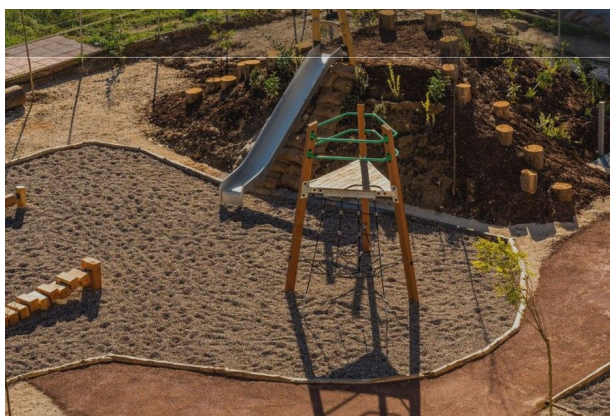
Εικόνα 3
Παιδική Χαρά του Πικιώνη, στη Φιλοθέη. Ένα παιδί παίζει στη λιμνούλα.

Εικόνα 4
Παιδική Χαρά πλατείας Αγίου Γεωργίου στο Νέο Ψυχικό. Διακρίνεται η τσουλήθρα, οι κούνιες, η τραμπάλα και ένα ακόμα παιχνίδι πάνω στο δάπεδο από ταρτάν.

Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές των δυνατοτήτων που δημιουργούνται σε μια καλή παιδική χαρά που δεν είναι απλά μια αποθήκη παιχνιδιών. Αποδεικνύεται πως το παιχνίδι δεν περιορίζεται στα ίδια τα “όργανα” αλλά συνιστά μια ευρύτερη δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε ολόκληρο τον χώρο.

Η απλοποιημένη νομοθεσία δίνει τη δυνατότητα στους δήμους να αντικαταστήσουν τον υπάρχοντα εξοπλισμό με καινούριο κάτι που εύκολα παρέχεται με μικρότερο ή μεγαλύτερο κόστος από τις εταιρείες κατασκευής και εισαγωγής παιχνιδιών οι οποίες είναι και οι μοναδικές που εμπλέκονται στον σχεδιασμό της παιδικής χαράς. Τα τελευταία χρόνια αρκετοί δήμοι προβαίνουν στην αντικατάσταση του παλιού εξοπλισμού από καινούρια, ασφαλή μεν, αλλά ίσως λίγο βαρετά παιχνίδια. Η αιτία αυτού του φαινομένου βρίσκεται στις δυσκολύνσεις που παρέχει η νομοθεσία και οι οποίες περιγράφηκαν παραπάνω. Εξίσου οφείλεται σε πάγια ζητήματα, όπως η ανεπάρκεια και η αδιαφορία των τεχνικών υπηρεσιών των δήμων ή και ζητήματα που αφορούν στο μοίρασμα της πίτας ακόμα κι ενός μικρού τεχνικού έργου όπως μια παιδική χαρά. Τα τελευταία αυτά ζητήματα μπορούμε μόνο να τα σκιαγραφήσουμε αλλά όχι να τα σχολιάσουμε καθώς δεν διαθέτουμε τα κατάλληλα στοιχεία.

Εικόνα 5
Παιδική Χαρά επί της Αγίου Κωνσταντίνου στην περιοχή Αγυιά, Πάτρα. Το ανέβασμα στην τσουλήθρα μετατρέπεται καθεαυτό σε παιχνίδι, ως η ανάβαση σε έναν λόφο. Ο ενδιαμέσος χώρος ενεργοποιείται και δεν αποτελεί το υπόλοιπο ανάμεσα στα παιχνίδια. Αρχιτεκτονική μελέτη: KOM37. Μανώλης Βότσης, Φίλιππος Γεροντάκης, Δήμητρα Μπουγά, Αντώνης Κρασάς. Συνεργασία με γραφείο Σταύρου Γανωτή

Για άλλη μια φορά και σε μια ακόμα εκδοχή ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός παρακάμπτεται. Προφανώς δεν αφορά αυτό το σχόλιο όλες τις περιπτώσεις. Αξιόλογοι συνάδελφοι πασχίζουν, ακόμα και σήμερα, με τα πενιχρά μέσα και δυνατότητες να σχεδιάσουν παιδικές χαρές με κάποια ποιότητα. Ένα από τα αξιόλογα παραδείγματα απεικονίζεται στην εικόνα 5. Αν υπάρχει κάποιο συμπέρασμα από τα παραπάνω είναι πως είναι επιτακτική η ανάγκη πίεσης προς τους δήμους για την αναβάθμιση των χώρων παιχνιδιού. Οι Σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων αλλά και τοπικοί σύλλογοι μπορούν και πρέπει να θέσουν το ζήτημα της ποιότητας των παιδικών

χαρών στο σύνολό του, όχι απλώς ως ένα ποσοτικό ζήτημα ή ένα ζήτημα ασφάλειας, αλλά συσχετίζοντας τα ψυχαγωγικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά ζητήματα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο με εκείνα της διαμόρφωσης του χώρου. Μόνο από μια τέτοια πίεση μπορούν να προκύψουν αλλαγές σε αυτό το μικρό αλλά νευραλγικό τμήμα των πόλεων και των ζώων μας.

Δεν ξεχνάμε προφανώς το στοιχειώδες ζήτημα από το οποίο ξεκινήσαμε: το κλείσιμο των παιδικών χαρών. Μάλιστα αυτό το τελευταίο δεν είναι παντού όμοιο και εμφανίζεται σε δήμους με πενιχρούς πόρους ή ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως ο δήμος Αθηναίων, χωρίς αυτό να αποτελεί κανόνα. Για παράδειγμα οι παιδικές χαρές της Σαντορίνης δεν λειτουργούν. Δεν διαθέτουμε επαρκή στοιχεία για ποιες ακριβώς παιδικές χαρές είναι ανοιχτές και που. Ακόμα και σήμερα, πάντως, υπάρχουν παιδικές χαρές κλειστές ή αφημένες στην εγκατάλειψη. Ενδεικτικά αναφέρεται πως τον Οκτώβριο του 2017, και οι δύο παιδικές χαρές του Πεδίου του Άρεως ήταν κλειστές (Εικόνα 6 και 7). Παρ' όλα αυτά οι χώροι λειτουργούσαν, καθώς οι γονείς αφήναν τα καρότσια τους έξω από την περίφραξη και έμπαιναν μέσα με τα παιδιά τους για να παίξουν. Η παραβατική αυτή συμπεριφορά δεν επιδοκιμάζεται -ούτε αποτελεί λύση στο πρόβλημα. Είναι προφανές πως κάθε χώρος απαιτεί συντήρηση και είναι απολύτως λογικό να παραμένει κλειστός για λίγο καιρό. Δυστυχώς, όμως, η πολιτεία έχει χάσει το κύρος της καθώς είναι πλέον κοινός τόπος πως τα τελευταία χρόνια αντίστοιχες ανακοινώσεις αναρτώνται στις παιδικές χαρές με αόριστο χρόνο επαναλειτουργίας.

Το ενδιαφέρον είναι πως όλα αυτά συμβαίνουν σε αντίθεση με συγκεκριμένα έργα που προβάλλονται και θεωρούνται εμβληματικά, όπως η παιδική χαρά στο Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος ή η Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων. Όσο καλής ποιότητας κι αν είναι όμως τα συγκεκριμένα έργα ή και πολλά ακόμα, συνεχίζει να αποτελεί πρόβλημα το γεγονός πως οι γονείς πρέπει να μπουν στο αυτοκίνητο και να κάνουν εκδρομή για να βρουν μια ωραία παιδική χαρά για να παίξουν τα παιδιά τους. Ας μην ξεχνάμε πως το ζητούμενο είναι να υπάρχουν καλές παιδικές χαρές - και δημόσιοι χώροι εν γένει - στις γειτονιές και όχι σε λίγα προβεβλημένα σημεία της πόλης.

Εικόνα 6
Ανακοίνωση κλεισίματος της μικρής παιδικής χαράς στο Πεδίο του Άρεως. Οκτώβριος 2017.
Επισημαίνεται πως δεν αναφέρεται χρόνος επαναλειτουργίας.

Εικόνα 7
Η μεγάλη παιδική χαρά στο Πεδίο του Άρεως ενώ είναι κλειστή κι αυτή λόγω "επικινδυνότητας και επισκευών". Ο χώρος παρ' όλα αυτά χρησιμοποιείται. Οι γονείς αφήνουν τα καρότσια έξω από την περίφραξη και μπαίνουν μέσα μαζί με τα παιδιά τους.

Κλείνοντας την εισήγηση γίνεται προσπάθεια να σκιαγραφηθεί μια πρόταση, με τους περιορισμούς και τις επιφυλάξεις που τίθενται από την περιορισμένη πρόσβαση σε δεδομένα σχετικά με διοικητικές διαδικασίες και δυνατότητες. Θέλουμε να πιστεύουμε πως ακόμα και μέσα στην κρίση, με τα περιορισμένα μέσα και πόρους, είναι δυνατό να οργανωθεί ένα πρόγραμμα αναμόρφωσης των υπαρχουσών παιδικών χαρών. Η αναμόρφωση μπορεί να γίνεται σταδιακά. Σε ένα βάθος χρόνου μπορούν σιγά σιγά να αναβαθμίζονται, να μεταφέρονται ή να αποκαθίστανται, χωρίς εκπτώσεις στις προδιαγραφές και τις ποιοτικές απαιτήσεις. Χρειάζεται ένα χρονοδιάγραμμα και μια μελέτη που να καθορίζει προτεραιότητες για το ποιες παιδικές χαρές είναι άμεσα αναγκαίο να αναβαθμιστούν και ποιες λιγότερο. Το σημαντικό που είναι απαραίτητο να τονιστεί είναι πως μια κακή παιδική χαρά που δεν χρησιμοποιείται είναι δυσφήμιση για έναν δήμο. Είναι στο χέρι όλων των ενδιαφερομένων να το καταστήσουν αυτό σαφές.

Βιβλιογραφία

Hertzberger, Herman, (1993) *Lessons for students in architecture*, Rotterdam: 010Publishers

Hertzberger, Herman, (2008) *Space and Learning: Lessons in Architecture 3*, Rotterdam: 010 Publishers

Van Eyck, Aldo, (2008) *Writings. Collected Articles and Other Writings 1947-1998*, (επιμ. Vincent Lightelijn, Francis Srauwen), Amsterdam: Sun

Πηγές εικόνων

(εικ.1-4) Φωτογραφικό αρχείο Αλεξάνδρας Γιαλούρη και Ηλία Παπαγεωργίου

(εικ.5) <http://kom37.gr/>

(εικ.6-7) Φωτογραφικό αρχείο Αλεξάνδρας Γιαλούρη και Ηλία Παπαγεωργίου